

Parkens betydelse under covid-19 pandemin

– hur ett virus belyste vikten av gröna miljöer

The role of parks during the covid-19 pandemic – how a virus highlighted the importance of green environments

Malin Pettersson

Självständigt arbete i Landskapsarkitektur • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Intuitionen för landskapsarkitektur, förvaltning och planering

Landskapsarkitekturprogrammet

Alnarp 2021

Parkens betydelse under covid-19 pandemin – hur ett virus belyste vikten av gröna miljöer

The role of parks during the covid-19 pandemic – how a virus highlighted the importance of green environments

Malin Pettersson

Handledare: Anders Folkesson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator: Anna Peterson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp
Nivå och fördjupning: G2E
Kurstitel: Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod: EX0845
Program/utbildning: Landskapsarkitekturprogrammet
Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivningsort: Alnarp
Utgivningsår: 2021
Omslagsbild: Malin Pettersson
Serietitel: (om sådan finns)
Delnummer i serien: (om sådan finns)
ISSN: xxxx-xxxx (om sådan finns)

Nyckelord: Covid-19 pandemin, landskapsarkitektur, urban park, grön infrastruktur, stadsplanering

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt.

Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

☒ JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

☐ NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Denna studie har undersökt om och hur coronapandemin har påverkat människors användning och relation till utemiljön i en urban kontext. De hälsofrämjande effekter som gröna miljöer har på människan är extra viktiga under en tid som präglas av uppochnedvänd vardag, social distans, distansarbete, rädsla och oro. Den urbana parken bidrar till återhämtning och stressreducering och närheten till den bidrar till ökad fysisk aktivitet, ökad fysisk hälsa och till och med ökad nivå av upplevd lycka. Parker och grönområden har visat sig ha en buffrande inverkan för den personliga hanteringen av coronapandemins negativa effekter. Medvetenheten kring vikten av gröna miljöer har ökat och genom det, även önskan att besöka dem. Användningen av parker och grönområden har gått upp under coronapandemin och intresset för friluftsliv och friluftsaktiviteter för unga har ökat. Denna studie belyser för vikten av urbana grönområden, både i kristid och i vardag, och visar på hur landskapsarkitektur och strategisk stadsplanering kan vara betydelsefulla verktyg i förberedelser inför framtidens pandemier.

Nyckelord: landskapsarkitektur, covid-19 pandemi, urban park, grön infrastruktur, stadsplanering

Abstract

This study has examined whether and how the corona pandemic has affected people's use and relationship to the outdoor environment in an urban context. The health-promoting effects that green environments have on humans are extra important during a time characterized by upside-down everyday life, social distancing, working from home, fear and anxiety. The urban park contributes to recreation and stress recovery and the proximity to a park also contributes to increased physical activity, increased physical health and even increased levels of perceived happiness. Parks and green spaces have been shown to have a buffering effect against the negative effects of corona pandemic on an individual level. Awareness of the importance of green spaces has increased and through it, so has the desire to visit them. The use of parks and green spaces has increased during the corona pandemic and interest in outdoor life and outdoor activities for young people has increased. This study sheds light on the importance of urban green spaces, both in times of crisis and in everyday life, and it shows how landscape architecture and strategic city planning can be important tools in preparing for future pandemics.

Keywords: landscape architecture, covid-19 pandemic, urban parks, green infrastructure, urban planning

Förord

På min födelsedag, den 25 mars 2020, gick SLU över till distansundervisning för att minska spridningen av viruset som orsakar sjukdomen covid-19. Det beslutet gäller fortfarande i skrivande stund 14 månader senare. Coronapandemin drog in över världen och har påverkat alla människor på jorden på ett eller annat sätt och för mig personligen har det betytt ett år av stillasittandearbete framför datorn, föreläsningar på zoom och uteblivna exkursioner. För att orka med omställningen har jag, precis som så många andra, behövt tänka mycket på min fysiska hälsa. Varje dag måste jag gå mina promenader, jag har tvingat mig ut i vått och torrt, för att motverka denna nya, mer stillasittande vardag. Och jag märkte snabbt: jag är inte ensam om det här beteendet.

Malmös grönstråk myllrade av liv. Jag såg fler i funktionskläder än förr och jag började känna igen hundarna som bodde i mitt område. Jag såg människor som tagit med sig sin lunch ut och åt den på en parkbänk – trots att det var kallt ute!

Vad jag såg fick mig att fundera – vad har coronapandemin för effekter på människorna i staden som promenerar i samma grönstråk varje dag? Hur förändras synen på utemiljön?

”Den bästa landskapsarkitekturen är den som inte märks” sa en lärare i början av utbildningen och det är en mening som fastnat hos mig. Min förmodan är att man kan vara ganska blind inför sin omgivning, men kan det vara så att coronapandemin har förändrat hur man ser på, och använder, sin närmaste utemiljö? Hur ser människor på den eventuella förändringen? Ställer det nya krav på oss som planerar våra städer?

Jag vill ta reda på vad brukare tänker och jag vill spendera tid utomhus – jag ska göra intervjuer!

Malin Pettersson
Malmö, maj 2021

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	9
Figurförteckning.....	10
Inledning	11
1.1. Bakgrund	11
1.1.1. Covid-19 pandemin och restriktionerna	11
1.1.2. Närhet till grönområden främjar mental hälsa	12
1.1.3. Rörsjöparken i Malmö	13
1.2. Mål & syfte	15
1.3. Frågeställningar	16
1.4. Begreppsförklaringar	16
1.5. Material & metod	18
1.5.1. Metod	18
1.5.2. Material	19
2. Människan, parken och coronapandemin.....	20
2.1. Redovisning av intervjusvar.....	20
2.2. Beteendeförändringar under pandemin – parken får nya användningsområden	23
2.3. Parken som social arena under coronapandemin.....	25
2.4. Gröna miljöer främjar hälsa	26
2.4.1. Mental hälsa och återhämtning.....	26
2.4.2. Fysisk aktivitet – huvudorsaken att besöka grönområden under coronapandemin	27
2.4.3. Sambandet mellan gröna miljöer och lycka.....	27
2.5. Skolstängningar och skogsutflykter – barn och ungas utrymme under pandemin.....	28
2.6. Närhet och tillgång till gröna miljöer – en jämlikhetsfråga.....	30
3. Framtidens stadsplanering - slutsatser och avslutande reflektioner	32
3.1. Landskapsarkitektur – ett verktyg i förberedelse inför framtida pandemier	32
3.2. Förtätning får inte ske på bekostnad av stadens gröna miljöer.....	33

3.3. Ökad medvetenhet för gröna frågor – yrkeskåren får fler argument för gröna stadsmiljöer	33
3.4. Skillnad i hur olika länder hanterat coronapandemin	34
3.5. Begränsat urval och färgat intervjuresultat.....	34
3.6. Arbetets olika teman.....	35
3.7. Framtida forskning.....	36
3.8. Avslutande kommentar.....	36
Referenser.....	37
Tack	40

Tabellförteckning

Tabell 1. Intervjudata	19
Tabell 2. Intervjufrågor	20
Tabell 3. Förändring av besöksfrekvens	21
Tabell 4. Beteendeförändring nu och i framtiden	23

Figurförteckning

Figur 1. Plan över Rörsjöparken och dess kontext	13
Figur 2. Lekparken.....	14
Figur 3. Vy åt väst, sett från mitten av parken.....	14
Figur 4. Plaskdammen (torrlagd) med aktivitet i bakgrunden	14
Figur 5. Nordvästra entrén	14
Figur 6. Skiss av insamlingsmaterialet	19
Figur 7. Skiss över "Social distancing lawn" av Galeria EL Art Center, Polen	24
Figur 8. Skiss av en intervjuad besökare	25
Figur 9. Skiss av en intervjuad förälder vars barn glatt upptäckte parken.....	29

Allt bildmaterial är producerat av och tillhör författaren om inget annat anges.

Inledning

Coronapandemin har gjort avtryck i hela samhället och landskapsarkitekturen är inget undantag. Parker och grönområden är viktiga inslag i stadsmiljön som främjar hälsa och välmående hos invånarna. Det här arbetet ska undersöka hur coronapandemin har påverkat människors användning av stadens parker och grönområden. Har dessa miljöer haft särskild betydelse under utbrottet av coronapandemin?

1.1. Bakgrund

Nedan följer en introduktion till vad coronapandemin är, varför gröna miljöer i en urban kontext är relevanta under en pandemi och vilken park som ska undersökas i detta arbete.

1.1.1. Covid-19 pandemin och restriktionerna

Sent under 2019 börjar ett virus som spridits i Wuhan, Kina att uppmärksammas i världen. Virus heter SARS-CoV-2 och är ett coronavirus som ger influensaliknande symptom. Virus sprids mellan människor via aerosoler, droppar i utandningsluften.

11 mars 2020 deklarerade WHO att spridningen av sjukdomen Covid-19, orsakad av viruset SARS-CoV-2, skulle klassas som en pandemi (WHO 2020), samma dag infördes förbud på sammankomster med över 500 personer i Sverige (SVT 2020) genom en inskränkning i ordningslagen. Antalet besökare sänktes till 50 personer den 29 mars (Regeringskansliet 2020a). Fr.o.m. den 1 april 2020 uppmanar Folkhälsomyndigheten Sveriges invånare att stanna hemma om man känner minsta symtom, tvätta händerna ofta och i minst 20 sekunder och att hålla minst 2 meters avstånd till andra människor (Folkhälsomyndigheten 2020).

Den 24 nov 2020 sänktes gränsen för hur många som får samlas på offentliga tillställningar ytterligare, endast 8 personer tillåts (Regeringskansliet 2020b) dessutom stiftades en tillfällig lag som begränsar antalet människor i bland annat butiker och på restauranger. Dessa restriktionen står fast i skrivande stund.

I förhållande till från andra länders restriktioner så anses Sveriges strategi vara mild, utgångspunkten för Sveriges strategi var *frihet under ansvar* (Frans 2021). Folkhälsomyndighetens allmänna råd var konstruerade för att kunna efterföljas under en lång tid, utan att befolkningen tröttnade eller att nedstängningen medförde andra risker för folkhälsan, exempelvis stillasittande, våld i nära relationer och liknande folkhälsoproblem (ibid.). Därför hade Sverige inga totala nedstängningar, s.k. lockdown (Löhmus et al. 2021), som många andra länder hade i perioder. Opinionen har svängt åt olika håll under det senaste året kring vilken väg som är rätt, och det kan bara framtiden utvisa, men vad som går att konstatera är att restriktionerna i Sverige är milda jämfört med andra länder.

1.1.2. Närhet till grönområden främjar mental hälsa

En studie med enkätsvar från 77 olika länder konstaterade att gröna miljöer tydligt hjälpte människor att hantera de negativa effekter som nedstängningar till följd av pandemin hade på deras mentala hälsa (Pouso et al. 2020 se Löhmus et al. 2021).

Närhet till park främjar mental hälsa (Cheng et al. 2021) och att ha nära till en park är extra viktigt under coronapandemin. Detta eftersom rörelsefriheten begränsats av restriktioner och Folkhälsomyndighetens allmänna råd uppmanar allmänheten att inte använda kollektivtrafiken eftersom det innebär en smittorisk.

Under pandemin har det varit nödvändigt att isolera sig och begränsa sina sociala kontakter för att minska smittspridningen av covid-19 (Folkhälsomyndigheten 2021), men människan behöver också sociala interaktioner för att må bra.

Stadens grönområden och parker är en del av en grön infrastruktur spelat en viktig roll under hårda restriktioner och har en självklar plats i rustning inför framtida pandemier (Herman & Drozda, 2021). Grönområden och parker är inte bara en källa till rekreation och motion utan parkens roll under en pandemi är också att tillhandahålla offentliga platser med möjlighet att möta andra människor och samtidigt hålla avstånd för att ta hänsyn till risken för smittspridning. Även passiva sociala kontakter, som att se andra människor utföra en aktivitet eller bara gå förbi, ger social stimulans även om man själv inte har varit med (Gehl 2011) vilket är viktigt under en tid som präglas av ensamhet och oro (Frans 2021).

1.1.3. Rörsjöparken i Malmö

Detta arbete avgränsas genom att undersöka frågeställningen utifrån en specifik plats, Rörsjöparken i Malmö. Undersökningen kommer att fokusera på brukarnas uppfattning och deras självskattade användning av parken.

Figur 1. Plan över Rörsjöparken och dess kontext

Beskrivning

Rörsjöparken ligger i nordöstra Malmö i stadsdelen Rörsjöstaden. Parken gränsar till parkstråket Kungsgatan, som förbinder Värnhem med centrum, i söder och i norr, parallellt med långsidan, ligger den högt trafikerade Drottninggatan. Valet att undersöka Rörsjöparken baseras på att det är den största parken i den delen av Malmö, läget är centralt och enligt Stadskontoret (Malmö stad 2021a) har stadsdelen 5175 invånare, varav 462 barn i åldern 0–5, men betydligt fler har tillgång till parken med dess centrala läge.

Parken är överskådlig, har en bra storlek för denna typ av studie och inhyser många aktiviteter, byggda element i parken är exempelvis plaskdamm, utomhusgym, lekplats och hundrastgård.

Figur 2. Lekparken

Figur 3. Vy åt väst, sett från mitten av parken

Figur 4. Plaskdammen (torrlagd) med aktivitet i bakgrunden

Figur 5. Nordvästra entrén

Historia och framtida planer

Anläggningen av Rörsjöparken, dåvarande Folkparken, påbörjades på 1880-talet med stöd av Malmös förskönings- och planteringsförening (Bodman 1960) och stod färdig år 1905. Då var omgivande tomter i olika stadier av exploatering då området bebyggdes successivt under andra hälften av 1800-talet och en bit in på 1900-talet. Dagens utformning med plaskdammen tillkom på 1930-talet. Lekplatsen var en av Malmös tidigaste temalekplatser som med temat tillgänglighet anlades år 2000.

Idag finns det planer på att rusta upp parken, Thomasson (2020) rapporterar att staden vill flytta lekplatsens läge längre in i parken, till det nordöstra hörnet mot Kungsgatan, en åtgärd i syfte att öka säkerheten samt öppna upp lekplatsen mot

parkstråket. Malmö Stad satsar 10,6 miljoner kr och förutom att förnya lekplatsen, planeras nya träd- och perennplanteringar samt uppförandet av Malmös första staty av en namngiven kvinna (Gillberg 2021). Statyn kommer föreställa Elma Danielsson (f Sundquist) som var en politisk pionjär och journalist som drev kvinnopolitiska frågor och engagerade sig inom Socialdemokraterna under tidigt 1900-tal, hon var bl. a en av grundarna av Malmö Kvinnliga Arbetarförbund och Malmö Kvinnliga Diskussionsklubb (Lindgren & Lindgren Åsbrink 2007).

1.2. Mål & syfte

Målet med detta arbete är att undersöka hur brukarna av Rörsjöparken i Malmö upplever sin användning av parken, sett till frekvens och anledning till besöket, och om, och i så fall hur, det skett en förändring under rådande restriktioner jämfört med innan coronapandemin. Arbetet ska också belysa vikten av grönstruktur under coronapandemin.

Nu under coronapandemin och dess restriktioner finns en unik möjlighet att undersöka brukares upplevelser och användarmönster av städers gröna miljöer. Eftersom många vardag påverkats mycket så borde det också att det finns en ökad medvetenhet i befolkningen, en hypotes för arbetet är att många har reflekterat över vad förändringarna inneburit för dem och därför borde det vara lättare än annars att fråga om beteendemönster och dess förändringar. Många aktiviteter som tidigare skedde inomhus behöver ske utomhus och många andra aktiviteter är omöjliga att genomföra på ett smittsäkert sätt och därför uteblir. Förutsatt att en ökning av användandet av grönområden är verklig, ämnar denna studie att undersöka ifall det finns paralleller att dra till diskussioner kring förtätning och urbanisering eftersom dessa företeelser också innebär att fler människor behöver samsas om stadens befintliga ytor. Denna studie ska ta chansen att undersöka dessa frågor nu eftersom brukarna kan *se förändringen ske*, en förändring som annars tar lång tid och som är svår för användaren av en plats att sätta fingret på om man pratar om exempelvis förtätning.

Syftet är att resultaten förhoppningsvis kan vara till nytta för kommuner och planerare som ett diskussionsunderlag kring frågor om förtätning och grönytefaktor. Förhoppningsvis kan materialet också komma till nytta när samhället behöver rustas för framtida pandemier.

1.3. Frågeställningar

- Har coronapandemins rådande restriktioner påverkat hur människor använder sin utemiljö?
- Har brukarna börjat använda utemiljön på ett nytt sätt och ställer det andra krav på utemiljön?
- Kommer dessa eventuella förändringar att bestå och i så fall vad innebär det för framtidens stadsplanerare?

1.4. Begreppsförklaringar

SARS-CoV-2	Ett coronavirus som orsakar sjukdomen covid-19, i svensk media även kallat ”det nya coronaviruset” eller helt enkelt ”corona”.
Covid-19	Sjukdomen som orsakas av viruset SARS-CoV-2.
Coronapandemin	Pandemin som orsakats av spridningen av SARS-CoV-2.
Coronarestriktionerna	Syftar till alla frihetsinskränkande åtgärder införda för att begränsa spridningen av covid-19. Se Folkhälsomyndighetens allmänna råd för detaljer. Utöver de allmänna råden finns också striktare regionala restriktioner samt den s.k. pandemilagen (Lag (2021:4) om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19) som begränsar antalet besökare på offentliga tillställningar.
Lockdown	Ett begrepp som syftar till att beskriva de strängare regler som i omgångar införts i andra länder, det handlar om olika uppsättningar av åtgärder men innefattar, i någon grad, en eller flera av följande restriktioner: utgångsförbud, social distans, karantän efter besök i riskområde eller vid misstänkt smitta, stängda butiker och verksamheter, stängda nationsgränser.

Social distansering   Egentligen menas fysisk distans, dvs att människor håller avstånd till varandra och inte träffar fler människor än den innersta kretsen / familjen

Folkhälsomyndighetens allmänna råd   De regler som Sveriges befolkning förväntas följa för att hindra spridningen av covid-19 citerat ur en informationsaffisch från Folkhälsomyndigheten (2021a). Det fetmarkerade är de råd som jag anser är särskilt relevanta för detta arbete:

1. Stanna hemma även om du bara känner dig lite sjuk.
Håll dig informerad om särskilda rekommendationer.
2. Tvätta händerna ofta med tvål och vatten i minst 20 sekunder, eller använd handdesinfektion.
3. **Begränsa nya nära kontakter. Umgås bara med de som du brukar träffa, till exempel de du bor med eller några få vänner och närstående.**
4. Res på ett sätt som minimerar risken för smitta. Gå, cykla eller använd andra alternativ till kollektivtrafik, om det är möjligt.
5. Minimera risken för smitta vid idrotts- och fritidsaktiviteter. Håll avstånd, var utomhus, dela inte utrustning, undvik omklädningsrum, ha mindre grupper, etc.
6. **Håll avstånd till andra både inomhus och utomhus, och undvik miljöer med trängsel. Handla ensam om du kan.**
7. **Arbeta hemifrån om du kan. Om du är på arbetsplatsen, håll avstånd till andra vid till exempel möten, i fikarum och omklädningsrum.**
8. Använd munskydd när du reser med kollektivtrafik där du inte kan boka plats. Det gäller vardagar kl. 7–9 och 16–18 och om du är född 2004 eller tidigare.
9. Undvik att träffa nya kontakter under längre resor och på resmålet. Se till att du kan isolera dig eller ta dig hem smittsäkert om du får symtom på covid-19.
(Folkhälsomyndigheten 2021a)

1.5. Material & metod

1.5.1. Metod

Litteraturstudie

Litteraturen som används i detta arbete är främst vetenskapliga artiklar på ämnet covid-19 och landskapsarkitektur eftersom ny forskning kring pandemins effekter på landskapsarkitektur, och brukare av den, eftersöktes. Dessa är funna genom sökningar på vetenskapliga databaser, främst *Web of Science*. Utöver det så har denna studie utforskat ämnen som miljöpsykologi och teorier om återhämtning i gröna miljöer för att förstå vad gröna miljöer har för inverkan på dess brukare.

Intervjustudie

Metoden jag använder är semi-strukturerade intervjuer. Intervjuerna utfördes i Rörsparken och spelades in. De som befann sig i parken blev tillfrågade att medverka.

Intervjuerna byggde på ett skelett av 10 frågor som kretsade kring användarens uppfattning om parken och dennes självskattade användningsfrekvens, innan och under restriktionerna (se Tabell 2). Alla medverkande fick samma frågor, men följdfrågor anpassades till svaren och ifall intervjuobjektet tog upp något som var särskilt intressant samt relevant för studien fanns det utrymme att utforska vidare. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) kan intervjuobjektet känna en tomhet efter genomförd intervju då denne delat med sig av personliga erfarenheter, därför rekommenderar de att man planerar in ett kort avslutande samtal där intervjuobjektet har möjlighet att ställa frågor eller göra tillägg som inte kom upp under bandinspelningen. De uppgifter som kommit upp under eftersnack är inte medräknade i denna studie, både av etiska skäl och för att minimera risken att felaktiga minnen och tolkningar förvränger resultatet av studien, då eftersnacket inte spelats in.

När frågorna formulerades så tog jag inspiration av enkätstudie som undersökte och jämförde användningen av två urbana parker under lockdown, en på Nya Zeeland och en i Polen (Herman & Drozda 2021).

1.5.2. Material

Materialet jag använder mig av är relevant litteratur och intervjusvaren.

Intervjuerna utfördes i Rörslöparken 26–27 april och 11 maj 2021, mellan kl. 13.00–17.00. och varade i ca 6–8 minuter, exklusive intro och efterord. De intervjuade varierade i ålder, kön, sysselsättning och två av de tillfrågade var inte födda i Sverige, se Tabell 1.

Tabell 1. Intervjudata

Nr	Datum	Tid	Ålder	Sysselsättning: Distans / på plats	Intervjuns längd (min)
1	26/4	16.30	26	Distans	6.48
2	27/4	14.45	31	Distans	7.40
3	27/4	15.00	64	Blandning av båda	8.05
4	27/4	15.00	74	Pensionär	8.05
5	27/4	15.45	34	På plats	7.03
6	11/5	13.09	34	På plats	3.51
7	11/5	13.16	63	Distans (ej p.g.a. pandemin)	3.53
8	11/5	13.42	37	Distans	8.19

Av 11 tillfrågade valde 8 att medverka

Förhållanden under vilka intervjuerna utfördes

Dagarna som intervjuerna genomfördes under var soliga med ca 15°C. Människorna som befanns sig i parken ägnade sig åt olika aktiviteter, exempelvis lek, picknick / fika, träning på utegymmet, rastning av hundar och promenader. Flera passerade också genom parken både på cykel och joggingtur.

Figur 6. Skiss av insamlingsmaterialet

2. Människan, parken och coronapandemin

Intervjuerna gav blandade resultat och ett generellt svar på frågeställningen är svårt att utläsa, men i kombination med litteraturen träder trender och tendenser fram. Resultatet är uppdelat i kapitel utefter de teman som kommit upp under intervjuerna som haft stöd i litteraturen, nästkommande kapitel berör: beteendeförändringar, sociala aspekter, parkens hälsofrämjande effekter, barns utrymme under pandemin, jämlikhet i hälsa och stadsplanering för framtida pandemier.

2.1. Redovisning av intervjusvar

Nedan följer en redovisning av de svar jag fick under de genomförda intervjuerna i Rörslöparken. Först redovisas varje fråga med en kort sammanfattning av svaren och sedan följer mer utförliga svar och djupgående resonemang som presenteras under olika teman som kommit upp i intervjuerna och i läsning av litteraturen. Intervjufrågorna redovisas i tabellen nedan (Tabell 2).

Tabell 2. Intervjufrågor

Intervjufrågor till brukare av Rörslöparken	
1 Hur ofta besöker du parken?	2 Har frekvensen av dessa besök förändrats sen coronarestriktionerna infördes?
3 Vad är syftet för ditt besök i parken?	4 Varför har du valt att besöka just den här parken?
5 Har sättet du använder parken på förändrats sen coronarestriktionerna infördes?	6 Tror du att du kommer att fortsätta använda parken på det nya sättet efter att restriktionerna hävs?
7 Har du sett att nya människor eller grupper av människor befinner sig i parken som du inte upplever använde parken innan coronarestriktionerna?	8 Från ditt perspektiv, utifrån din användning av parken, ser du några effekter/konsekvenser på hur andra människor använder parken? Positiva eller negativa.

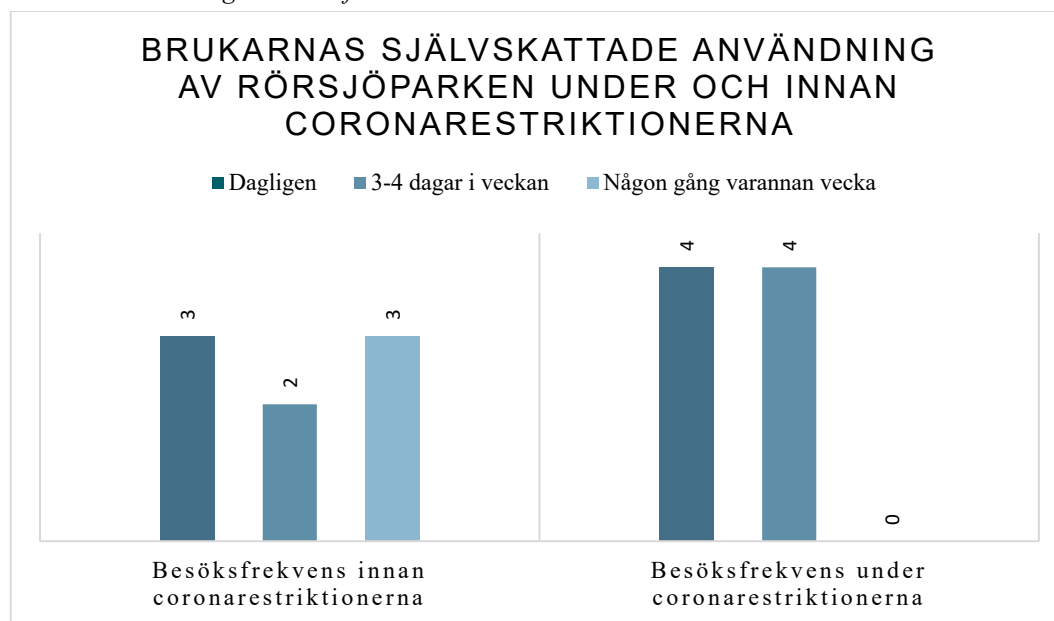
9 Saknar du något i parken? (Någon kvalitet eller utrymme för en aktivitet?)

10 Är det något som har kommit upp nu i vårt samtal som du vill tillägga?

Fråga 1: Besöksfrekvens

Samtliga tillfrågade angav att de besökte parken flera dagar i veckan, se Tabell 3.

Tabell 3. Förändring av besöksfrekvens

Fråga 2: Förändrad besöksfrekvens

Majoriteten av de tillfrågade (5 av 8) angav att de besökte Rörslöparken oftare nu under pandemirestriktionerna jämfört med tidigare. Tre av dem menade dock att det var på grund av förändrade personliga omständigheter. De personer som inte hade ökat besöksfrekvensen angav att de besökte Rörslöparken dagligen och den frekvensen bestod, se Tabell 4.

Fråga 3: Syftet med besöket

Hälften (4 av 8) av de intervjuade angav att syftet för besöket i Rörslöparken var av hälsoskäl – promenera, motionera eller vila och återhämta sig. Resterande svar rörde exempelvis att vara ute med sina barn eller rasta sin hund.

Fråga 4: Rörslöparken

Samtliga (8 av 8) angav att de bodde i närheten och att det var därför de valt att besöka just Rörslöparken. En av de tillfrågade tillade dock att det inte bara var

närheten till parken som avgjorde, utan också att hen också uppskattade dess utformning och innehåll.

Fråga 5: Nytt användningssätt

Denna fråga gav blandade svar, men i enlighet med *Fråga 1* angav majoriteten (5 av 8) att de använde parken oftare men att exempelvis aktiviteter och längd på besök var desamma som innan pandemin.

Fråga 6: Framtida användning

Majoriteten av de tillfrågade (7 av 8) angav att deras nuvarande användning av Rörsparken skulle bestå efter att restriktionerna hävts. Den av de tillfrågade vars nuvarande användning av parken inte skulle bestå angav att hen, när restriktionerna hävs, kommer återgå till att arbeta på plats och därför inte ha möjlighet att besöka just Rörsparken. Hen menade däremot att den nya vanan hen tillgjort sig under pandemin, att promenera mer i parker och grönområden, var något som skulle bestå om än i andra parker närmare hens arbetsplats.

Fråga 7: Ökad användning

Majoriteten (6 av 8) av de tillfrågade uttryckte att de tyckt sig se en allmän ökad användning av parken.

Fråga 8: Effekter av andras användning

Samtliga (8 av 8) var positivt inställda till en ökad användning av parken och nämnde det som en positiv konsekvens av pandemin. Majoriteten (5 av 8) hade inget negativt att tillägga men två kommentarer som stack ut var en om att ökad användning också kräver ökad skötsel och underhåll, hen menade att det blivit mer skräpigt i parken. En annan tog upp att skolor och förskolor dominerat parken under utbrottet av coronapandemin och att de känt sig ivägkörda, se utförlig beskrivning under Kapitel 2.5.

Fråga 9: Saknas något i parken

Samtliga (8 av 8) svarade nekande och tillade att de uppskattade parken som den var. De som var där med sina barn nämnde att de uppskattade att Malmö stad ska rusta upp lekplatsen.

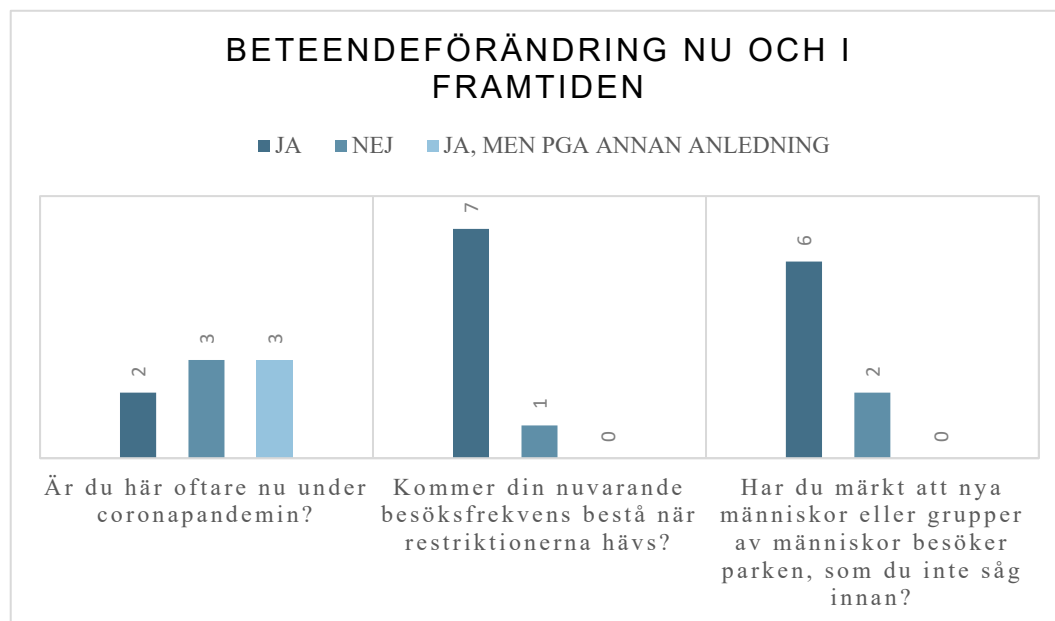
Fråga 10: Övrig kommentar

Den vanligaste kommentaren var att brukaren som intervjuats uppskattar parken, jag upplevde att många kände en stark anknytning till ”sin” park.

2.2. Beteendeförändringar under pandemin – parken får nya användningsområden

Angående hur de intervjuade reagerade precis när pandemin bröt ut i Sverige var svaren varierande. En av de tillfrågade uppgav att parken kändes för trång och att hen och hens familj undvek parken när coronapandemin slog till, av oro för att bli smittad. När oron lagt sig något började de använda parken som vanligt igen, vilket var nästan dagligen. En annan av de intervjuade menade tvärt om att ”ju mer de [politiker / folkhälsomyndigheten] vågar prata om att stänga ned [samhället] desto mer går jag ut” och skrattande lade hen till ”*som någon sorts subtil protest*”. Av dessa få och spridda svar går det inte att fastställa någon trend, men det belyser det faktum att människor reagerar olika och utifrån sitt eget perspektiv. Flera av de tillfrågade hade dessutom andra anledningar till att de besökte Rörsjöparken oftare nu än innan pandemin, så därför är det resultatet inte relevant för detta arbets frågeställning, se Tabell 4.

Tabell 4. Beteendeförändring nu och i framtiden

En studie som jämför användandet av två olika parker, en i Polen och en på Nya Zeeland (Herman & Drozda 2021) försökte komma åt skillnaden i hur de olika populationerna reagerat och hur pandemin påverkat hur dessa använde parker och grönområden. För att beskriva förhållandet som rådde i de olika länderna använder författarna sig av en tidslinje och detaljerad beskrivning kring hur coronarestriktionerna i de olika länderna skiftade. Trots skillnader i hantering av restriktionerna kunde man se likheter i hur människor tog de undersökta parkerna i anspråk och utnyttjade dem på nya sätt. En skillnad de såg var att under perioder av strikta restriktioner, lockdown, så ökade användandet av den nyzeeländska parken

men det gick ned igen när restriktionerna lättade. I den polska parken däremot låg intresset av att besöka parken fortsatt högt efter att restriktionerna lättades. Min tolkning av skillnaden är att det kanske har med de olika ländernas coronastrategier att göra. I Polen stängdes alla grönområden, både parker och skogar, under den perioden med strängast restriktioner och det kan ha gjort avtryck under de något lättare restriktioner som senare rådde när författarna uppmätte resultatet ovan. Om man jämför det med coronarestriktionerna i Sverige som aldrig förbjöd medborgarna att besöka grönområden så förstår man att resultaten från denna studie inte är direkt jämförbara med Herman och Drozdas (2021) resultat.

Under intervjuerna i denna studie så svarade majoriteten (6 av 8) att de tyckte sig se nya människor eller grupper av människor i Rörsjöparken (se Tabell 4). Två av de intervjuade kommenterade på den ökande mängden människor som tränade i grupp. Herman och Drozda (2021) tog också upp den aspekten i sin studie och menade att de kunde se hur användarna tog parken i anspråk på ett nytt sätt under lockdown. De observerade att aktiviteter som annars haft en formell plats i parken flyttade till de mer flexibla informella delarna av parken exempelvis observerade de hur människor som tränade inte använde utegymmet utan tränade på gräsyrtorna med redskap medhavda från hemmet. Ett annat exempel är att asfaltsvägarna började användas av barn som cyklade och ritade med kitor, eftersom lekplatsen var stängd. Sammanfattningsvis så betyder det här att för att en park ska fungera i en pandemi måste det finnas tillräckligt med flexibel yta för att tillgodose behov som annars fylls av de byggda elementen i parken, i alla fall om stränga regler för social distans råder.

Herman och Drozda (2021) visade också ett exempel på hur man kan arbeta med skötsel och temporär landskapsarkitektur för att hjälpa till och påminna parkbesökaren om att hålla avstånd till andra. Galeria EL Art Centre i Polen gjorde en "Social distancing lawn" där hade man, i ett schackmönster, valt att klippa respektive lämna gräset högt för att visa på det avstånd som behövs mellan människor för att minska smittspridningen av coronaviruset, se Figur 7. Det var ett fint exempel på hur man med landskapsarkitektur på ett konstnärligt och pedagogiskt sätt kan kommentera och belysa samtiden samtidigt som man stöttar och hjälper brukaren.

Figur 7. Skiss över "Social distancing lawn" av Galeria EL Art Center, Polen

2.3. Parken som social arena under coronapandemin

Angående om de tillfrågade uppfattat att fler människor använde parken nu under pandemin svarade majoriteten (6 av 8) att de tyckt sig se en allmän ökad användning, både av privatpersoner och verksamheter. Exempelvis så påpekades det att närliggande gym anordnade aktiviteter i parken och att nya grupper av människor hade börjat dyka upp, exempelvis musiker och skejtare.

Samtliga var positiva till att fler använde parken och en av de intervjuade sa följande:

I think there is more people now, because we need more socializing in an open space. Much more people are circulating here. That's what I can observe. [...]

More people mean more fun! And more opportunities to socialize with different kinds of people. (Besökare i Rörsljöparken 2021)

Citatet belyser vikten av parken som social arena under en pandemi som den nuvarande då social stimuli är knapphändig på grund av social distansering. Xie et al. (2020) fann i sin enkätstudie att nästan alla tillfrågade angav att deras fysiska hälsa försämrats och sociala interaktioner hade minskat under coronapandemin men att parkbesök fungerat som en buffert för att mildra dessa negativa effekter.

En annan av de intervjuade resonerade också kring parken och dess social potential, hen sa:

Jag kallar den [Rörsljöparken] min trädgård. Om det blir mer folk, det skulle vara jävligt kul. För det är så – ser du glada ansikten så behöver du inte göra din dag, den har redan hänt. (Besökare i Rörsljöparken 2021)

Utöver att de två citerade personerna fröjdades av fler besökare i parken nämnde de båda att det kan räcka med att se andra människor för att känna social stimulans. Denna aspekt tar Gehl (2011) upp när han argumenterar för vikten av att strategiskt och medvetet välja placering för sittplatser av just denna anledning – människor uppskattar platser där de kan se andra människor. Inget drar blicken och skapar nyfikenhet som andra människor. Kanske är det därför som samtliga tillfrågade är så positiva till att fler använde parken?

Figur 8. Skiss av en intervjuad besökare

Rekreation i sociala miljöer

Det finns både för- och nackdelar när det gäller återhämtning i sociala miljöer. Harting (2005) menar att andra besökare kan skapa förutsättningar för rekreation exempelvis genom att en plats som annars upplevs otrygg kan upplevas som säker när andra människor är där och att andra besökare, med sin blotta närvaro, ger den som känner sig otrygg annars tillgång till platsen. En annan aspekt är att huruvida andra människor kan upplevas ställa krav på, eller ifrågasätta, sättet man använder en plats och på så vis hindra rekreation och återhämtning hos vissa individer. Det verkar alltså vara individuellt hur rekreativ en social plats är för en, men detta verkar inte vara något som stör de intervjuade i denna studie. En invändning till denna positiva bild av sociala platser skulle kunna vara att de jag intervjuat redan var positivt inställda och öppna för att interagera med andra människor i parken, beviset på det skulle alltså kunna vara att de valde att medverka i min intervju. De som avböjde medverkan hade kanske en annorlunda syn på ämnet.

2.4. Gröna miljöer främjar hälsa

2.4.1. Mental hälsa och återhämtning

Under intervjuerna genomförda till denna studie svarade hälften (4 av 8) att syftet för besöket i Rörslöparken var av hälsoskäl. Flera nämnde både mental och fysisk hälsa, samt kopplingen mellan dem. En annan av de intervjuade svarade att hens syfte att besöka parken var att ”vila och meditera”. Två andra av de intervjuade som menade att de var ute främst för att röra på sig, men sade i samma andetag att de mådde bra av att se grönska. En tredje utvecklade resonemanget ytterligare och uttryckte att:

Vita väggar hemma är inte bra alltså, det är inte bra för en. [...] när jag kommer hit känner jag att jag laddar om mitt fokus, så jag kan använda det åt något jag vill. Så det är... självbevarelsedrift kanske? (Besökare i Rörslöparken 2021)

Citatet och dessa resonemang bekräftas av forskning av bland andra Grahn (2005) inom sina studier om terapiträdgårdar, sett positiva samband mellan gröna miljöer och återhämtningsprocessen hos människor med utmattningssymptom

Två som forskat inom miljöpsykologi i decennier är Rachel och Steven Kaplan. I boken *Svensk miljöpsykologi* sammanfattar Harting (2005) deras forskning kring restaurativa miljöer och beskriver deras teori om hur gröna miljöer ger möjlighet till återhämtning i boken. Makarna Kaplan menar att naturmiljöer saknar krav på *riktad uppmärksamhet* och det ger utrymme för människan att, utan ansträngning, uppleva *farsination*. Denna farsination ”uppstår i ett utbyte mellan person och miljö” (Harting 2005:270) och leder enligt Kaplan och Kaplan till mental återhämtning

(ibid.). Det finns inget svar på denna fråga men kanske är det denna abstrakta känsla av fascination som den intervjuade besökaren i Rörsjöparken beskriver i citatet?

2.4.2. Fysisk aktivitet – huvudorsaken att besöka grönområden under coronapandemin

En enkätundersökning som utfördes i Stockholm under juni-augusti 2020 konstaterade att användandet av stadens parker gått ned medan besöksfrekvensen i naturreservat ökade under pandemin jämfört med innan (Löhmus et al. 2021). Författarna diskuterade att det kunde bero på att Stockholms parker var välbesökta redan innan och att de tillfrågade upplevde det som svårt att besöka dessa platser på ett smittsäkert sätt, medan naturreservaten hade utrymme för ökat besöksantal utan att det medförde en ökad trängsel och därigenom ökad risk för smittspridning. Författarna konstaterade också att anledningen till besöken av gröna miljöer hade förändrats under coronapandemin, i fritextsvaren fann de att allt fler vistades utomhus av hälsoskäl. Svar som löd ”det är bra för mig” och ”jag behöver röra på mig” angavs i högre utsträckning som skäl till besöket.

Detta resultat bekräftas av de intervjuade i denna studie där hälften (4 av 8) angav hälsa som det primära skälet för besöket. Helt i linje med svaren från Löhmus et al. (2021) så svarade en av de intervjuade följande på frågan ”har sättet du använder parken förändrats sen coronarestriktionerna infördes”:

Ja, sen restriktionerna så tycker jag mer att jag oftare går i en park *för att gå i en park*. Mindre kanske för att man känner ett sug efter det och mer för att det känns som något man måste göra för sin egen skull. [...] mest att man försöker, i förebyggande syfte, vara ute och vara på trevliga platser så man inte blir tokig. (Besökare i Rörsjöparken 2021)

Citatet belyser hur den intervjuade aktivt måste se till att hen kom ut och rörde på sig och hen tillade att det var på grund av distansarbete som det kändes som en nödvändighet.

2.4.3. Sambandet mellan gröna miljöer och lycka

Sambandet mellan fysisk aktivitet och mental hälsa är väl belagt inom den medicinska litteraturen och sambandet mellan gröna miljöer och hälsa finns det också gott om forskning som stödjer. En helt färsk studie, som granskats men ännu inte publicerats, skulle undersöka sambandet mellan olika parkkvaliteter, närhet (park-proximity) och stadsbors självskattade lycka (happiness) (Cheng et al. 2021), studien var påbörjad redan innan coronapandemin slog till och därför kunde författarna utläsa förändringen som skedde till följd av virusutbrottet. Författarna märkte tydligt hur pandemin medvetandegjorde invånarna kring vikten av

högkvalitativa parker i deras vardag, och därigenom ökade deras önskan att besöka dem.

[...] the pandemic did not alter the residents' preferences to visit urban parks, but significantly increased the positive influences of "green quality" on their expressed happiness. Similarly, the significant differences in residents' green sensitivity between the periods before and during the pandemic revealed that residents became aware of the importance of urban parks with high green quality in their daily lives after the pandemic and the ensuing restrictions, thus awakening their desire to visit urban parks. (Cheng et al. 2021:19)

Utöver att resultatet i studien visade på att boende i närheten av urbana parker hade högre allmänt välbefinnande (happiness) så går det att läsa följande i studiens slutsats:

In addition, the positive association between urban parks and residents' expressed happiness increased significantly after the outbreak of the COVID-19 pandemic. (Cheng et al. 2021:21)

Alltså, parker i en urban kontext bidrar till ökat välbefinnande hos de som bor i närheten, coronapandemin medvetandegjorde stadsborna om parkens värde och ökade deras önskan att besöka dessa miljöer, dessutom var sambandet mellan närhet till park och upplevd lycka markant starkare under coronapandemin.

2.5. Skolstängningar och skogsutflykter – barn och ungas utrymme under pandemin

Under coronapandemin stängde aldrig skolorna i Sverige till skillnad från i många andra länder (Frans 2021). En negativ kommentar kring att verksamheter tar parken i anspråk, som kom upp i intervjuerna i denna studie, handlade om skolor och förskolor. I början av pandemin upplevde två av de intervjuade att skolor och förskolor "dominerade" parken när de flyttade sin undervisning utomhus, det upplevdes som ett problem främst eftersom lärarna såg det som sin rättighet att ta över parken. Rörsjöparken är för liten för att tillhandahålla utrymme för undervisning åt alla barn i närheten. Idag finns en tendens att bygga tätare än förr och det betyder ofta att nya förskole- och skolgårdar blir allt mindre trots att barns kreativitet och lekens kvalitet är starkt förknippad med storleken på skolgården (Lundström 2018). Framförallt förskolor förväntas använda stadens parker i sin dagliga verksamhet när skolgården är bristfällig. I en urban miljö är det oftast i parken som barn bygger sin relation till naturen (Sorte 2005) men det sliter på en park om den inte är anpassad och planerad för det slitage som barn står för så kommer funktion och estetiska värden att gå förlorade tills slut – en gräsmatta blir snabbt en lerig yta exempelvis.

Inför både framtida pandemier och inför den förtätningstrend som staden står inför måste stadsplanerare säkerhetsställa att det finns ordentligt med offentliga gröna miljöer så att skolor inte behöver konkurrera med vanliga parkbesökare. Ingen ska behöva känna sig ”bortkörd ur sin egen park”.

Den nya besökaren lämnar spår i Kottenforst

I Tyskland stängdes skolorna och i perioder av lockdown fick barn knappt var ute då även lekplatser sågs som en potentiell smittorisk (The Local 2020). Den ökning av besök i naturreservat som Löhmus et al. (2021) konstaterade i Stockholm, bekräftas i en tysk studie från *European forest institute* av Derks et al. (2020). Studien utfördes i Kottenforst i Bonn, Tyskland, samtidigt som det rådde strikta restriktioner för att minska spridningen av covid-19. Enligt författarna ökade antalet besökare i den tätortsnära skogen med, i snitt, 140% under lockdown. Man såg en tydlig ökning av barnfamiljer bland besökarna. Barn som annars inte hörde till skogens vanliga besökare lämnade också sitt fysiska avtryck i skogen – kojor blev en vanligare syn. Författarna menar att det finns flera anledningar till det ökade besöksantalet, exempelvis tros stängda skolor och flexibilitet i arbetstid vara anledningen till att mängden barnfamiljer som besökte skogen ökade. Författarna är dock osäkra på till vilken grad denna ökade användning kommer bestå i framtiden, när pandemin är över. Kurvan över de ökade besöksantalen sjönk igen när restriktionerna lättade under sommaren 2020. Därför ska nog resultatet tolkas mer som en erfarenhet att ta med sig inför kommande pandemier.

Den 10 maj rapporterade SVT (2021) att intresset för friluftsförbund för unga har ökat, något som exempelvis fältbiologerna och scouterna har känt av genom en stor ökning av medlemmar. Enligt en undersökning framtagen av organisationen Svenskt Friluftsliv så har det varit en stor ökning på intresset för natur och friluftsliv under coronapandemin och 38% svarade att de var mer i naturen det senaste året. Folkhälsomyndigheten (2021b) menar att friluftsvanor i befolkningen gynnar folkhälsan därför kan detta ses som en god effekt coronapandemin har haft.

Figur 9. Skiss av en intervjuad förälder vars barn glatt upptäckte parken

Barn har drabbats olika hårt av coronapandemin i olika delar av världen beroende på länders olika strategier kring hur skolan skulle fungera under pandemin, vad som var rätt väg får framtidens epidemiologer svara på. Den sammantagna bilden tyder på att en effekt av coronapandemin kan vara att barn och unga intresserar sig mer för naturen och att i vissa fall tar coronapandemins effekter, till och med, fysisk form när barn omformar sin omgivning och lämnar avtryck i landskapet.

2.6. Närhet och tillgång till gröna miljöer – en jämlikhetsfråga

På frågan ”varför har du valt att besöka just den här parken?” svarade samtliga tillfrågade (8 av 8) att de bodde i närheten och att Rörsjöparken var den park i närheten som höll högst kvalitet och vars läge passade in i deras vardag.

Flera studier visar på att närheten till en park eller grönområde ökar sannolikheten för att besöka den (McCormack et al. 2010 se Kaczynski et al. 2014). En studie som tittade relationen mellan just närhet till park, parkens funktioner och fysisk aktivitet hos vuxna fann att det inte räckte med att ha nära till en park, sannolikheten att ägna sig åt fysisk aktivitet ökade markant över alla demografer ju fler parker, eller storleken på dessa, som fanns inom 1,6 km (1 mile) från hemmet (Kaczynski et al. 2014).

Resultat som bekräftar de intervjuades beteende i relation till coronapandemin i denna studie finns i en nyligen publicerad studie av Xie et al. (2020). I den enkätstudien belyser författarna vikten av tillgången till urbana parker och gröna miljöer under en pandemi, när smittskyddsåtgärder begränsar människors vardagliga liv och förändrar deras rörelsemönster. Studien utfördes i Chengdu, i Sichuan provinsen i Kina, april 2020 (under lockdown), och visar på att invånarna tenderade att välja den närmsta parken att besöka och promenera i. Studien visade också på att besöken i parker hade en buffrande effekt på invånarnas välmående, där endast ett besök i veckan räckte för att få positiv effekt.

Författarna belyser effekterna av coronarestriktionerna ur ett jämlikhetsperspektiv (environment justice) och menar att alla invånare i en stad måste ha lika god tillgång till parker och gröna miljöer. Grönstrukturen måste vara ett nätverk av många mindre parker och grönområden för att minska stadsbornas resväg och därigenom öka sannolikheten att de besöker dessa hälsofrämjande miljöer. Vidare argumenterar författarna för att man genom att verka för allas lika tillgång till grönområden så kan man minska ojämlikheten i hälsa (health inequality) hos befolkningen. Socioekonomiskt utsatta grupper är mer sårbara och ofta drabbas hårdare i kristider, vilket också var fallet i Stockholm under coronapandemin enligt Länsstyrelsen Stockholm (2021). I flera av de tidigare presenterade studier i detta arbete så framkommer bilden tydligt att det inte är alla som har tillgång till de miljöer som undersökts, exempelvis så behövs det bil, eller förmågan att cykla långt, för att besöka skogen i Kottenforst och de flesta av Stockholms naturreservat (Derks et al. 2020; Löhmus et al. 2021).

Gröna miljöer har en hälsofrämjande effekt som spelar en stor roll för psykiskt och fysiskt välmående, som i sin tur har stor inverkan på livslängd och livskvalitet. Detta är en folkhälsofråga som alltid är viktig, inte bara under en pandemi även om det alltså bevisat fungerar buffrande på upplevd hälsa under hårda restriktioner (Xie et al. 2020).

Stadsplanerare måste ha framtida pandemier och social rättvisa i åtanke både i arbetet för att förbereda samhället inför nya pandemier och i arbetet mot ökad hållbarhet. Stadsplanerare kan säkerhetsställa tillgången till gröna miljöer genom att se till stadens olika delar och dess förutsättningar, och framförallt, inte förlita sig på statistik kring parkareal per capita då det den typ av data inte visar snedfördelning av grönområden inom själva staden. Att se till att alla har tillgång till kvalitativa grönområden är dessutom en del i FN:s globala mål för hållbarhet (Regeringskansliet 2017), i mål *11.7 Skapa säkra och inkluderande grönområden för alla* står det exempelvis: ” [...] universell tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser [...]”. Alltså är det till och med makthavares och planerares *skyldighet* att tillhandahålla dessa hälsofrämjande miljöer för *alla* dess invånare.

3. Framtidens stadsplanering - slutsatser och avslutande reflektioner

Denna studie har försökt utröna vad coronapandemin haft för inverkan på hur vi använder, och ser på, vår utemiljö i en urban kontext. I litteraturen fanns mängder av forskning på detta utifrån olika perspektiv, allt från folkhälsoaspekter till grönyteskötsel. Målet var att förstå brukarens perspektiv men det visade sig svårt att få en djupare förståelse under den begränsade tid som var en förutsättning för detta arbete. Trots detta så gav intervjuerna både liv åt, och bekräftade dagens forskningsläge. En sak som dock måste betonas är att detta ämne är nytt och den mesta forskning som refererats till i det här arbetet är från det senaste året. Därför finns en risk att vissa resultat kan förändras när forskningsläget avancerar.

Nedan sammanfattas och diskuteras metoden och de huvudsakliga slutsatserna av detta arbete.

3.1. Landskapsarkitektur – ett verktyg i förberedelse inför framtida pandemier

Hur har coronapandemin gjort avtryck inom landskapsarkitekturen? Vad har den urbana parken för betydelse under en pandemi? Vilka erfarenheter som består i det kollektiva medvetandet är idag ännu oklart eftersom pandemin i allra högsta grad pågår när detta arbete utförs.

Vad jag kan konstatera, utifrån detta arbete, är att den urbana parken spelar, och har spelat, en viktig roll under coronapandemin. Den urbana parken främjar fysisk och psykisk hälsa, den möjliggör smittsäkra sociala interaktioner, den främjar återhämtning och stressreducering. När vardagen förändras och människors vanliga aktiviteter blir inställda, då blir parken den offentliga arena som den urbana människan vänder sig till. Parken får nya användningsområden och fler besökare.

”Corona är inte den sista föreställningen. På sin höjd är det en generalrepetition inför nästa pandemi” säger pandemiforskaren Björn Olsen i en intervju (Uppsala universitet 2020). Så hur kan vi som stadsplanerare förbereda oss på nästa pandemi? Herman och Drozda (2021) argumenterade i sin slutsats för att grön infrastruktur var en *självklar* del i samhällets beredskap inför nya pandemier. Detta för att de kunde konstatera hur gott det gjorde människor att ha grönområden i närheten under

coronapandemin. I denna studie hade jag hoppats kunna utläsa något som gav en fingervisning om framtida effekter coronapandemin orsakat, men det har jag inte lyckats med. Precis som Herman och Drozda (2021) så får jag konstatera att denna studie endast förmår att berätta om förhållanden om den urbana parkens funktion under coronapandemin, och inget om framtidens vardag. Detta arbete belyser hur strategisk stadsplanering och landskapsarkitektur kan vara ett betydelsefullt verktyg att använda i förberedelser inför nästkommande pandemi.

3.2. Förtätning får inte ske på bekostnad av stadens gröna miljöer

Jag hade ambitionen att undersöka förändringen i besöksstryck på Rörsjöparken och försöka förstå förändringen utifrån ett förtätningsperspektiv. Förtätning av staden borde innebära ökat tryck på stadens parker men samtliga intervjuade svarade att det gärna fick komma fler besökare till parken. Denna positiva inställning förvånade mig. Var det endast på grund av att de intervjuade törstade efter sociala kontakter under en tid av social distansering? Eller skulle det bli tröttsamt i längden? Rörsjöparken, som detta arbete handlat om, har till exempel ingen del som är lugn och avskild, kanske kommer det bli ett behov i framtiden?

Under arbetets gång förstod jag att det skulle bli svårt att nå fram till ett svar på frågan vad coronapandemin skulle ha för effekter i framtiden, för vad säger egentligen en beteendeförändring i kristid om framtida beteenden? Jag hade behövt mer specifika frågor i mina intervjuer för att nå svaret på frågan om förtätning skulle ha samma effekt som coronarestriktionerna hade på antalet besökare i Rörsjöparken, och vad det skulle innebära för brukarna. Vad jag dock kan konstatera är hur otroligt viktiga parker är i en urban miljö, både i pandemitider och i vardagen, och om staden ska förtätas så ska det verkligen inte ske på bekostnad av dess grönytor!

3.3. Ökad medvetenhet för gröna frågor – yrkeskåren får fler argument för gröna stadsmiljöer

Min hypotes i starten av detta arbete var min egen observation av att stadens handlegator var lugna medan parkstråken myllrade av liv. Jag ville se om det stämde och om det medförde en ökad uppskattning för stadens gröna miljöer.

I intervjuerna fanns ett samband mellan ökad användning och ökad uppskattning av Rörsjöparken och i litteraturen fann jag det konstaterat att människor blivit medvetna om parkens vikt under coronapandemin (Cheng et al. 2021). Vad betyder

det för framtiden och finns det liknande avtryck som går att se efter historiska händelser eller pandemier, som exempelvis Spanska sjukan?

Oavsett hur framtiden det kommer att se ut så tror jag att en ökad medvetenhet i befolkningen, kring utemiljöns betydelse, kommer att ge avtryck. En högre medvetandegrad för ”gröna frågor” bland befolkningen ger politiskt mandat att verkligen satsa på den gröna infrastrukturen, som parker och grönområden, i våra städer. Denna studie har också problematiserat begrepp som grönyteareal per capita och visat hur det kan ge en skev bild av invånarnas tillgång till gröna miljöer. Denna studie ger också oss, kåren av landskapsarkitekter, arkitekter och stadsplanerare, fler argument i ryggen när vi arbetar för en grönare, tillgänglig och mer hälsofrämjande stadsmiljö.

3.4. Skillnad i hur olika länder hanterat coronapandemin

Åtgärder för att hindra spridningen av covid-19 har skilt sig åt i Sveriges och andra länder. Detta har medfört en tydlig skillnad i hur parker och gröna miljöer kunnat användas i Sverige respektive andra länder. I Sverige stängdes exempelvis aldrig parker för allmänheten som de gjordes i andra länder och det måste man vara medveten om när man jämför utländska studier som undersöker hur parker används under pandemin, förhållandet kan vara helt annorlunda än det var i Sverige. Ingen del av Rörsparken har hittills stängts ned och blivit otillgänglig för allmänheten vilket var fallet i exempelvis den studie som konstaterade en ökad medvetenhet hos besökarna (Cheng et al. 2021). Kanske kan det vara så att de stadsbor som blivit uppmärksammade på sin gröna omgivning bara gjorde det för att det rådde utgångsförbud när, och där, den studien utfördes? Jag har försökt ha ett kritiskt förhållningssätt och vara försiktig med vilka slutsatser som går att dra, jag har försökt att noggrant väga vilka resultat som kan tänkas vara allmängiltiga vilka som endast gällde den specifika platsen vid ytterst specifika omständigheter som lockdown. För att exempelvis säga någonting om den ökade medvetenheten i Sverige behövs mer forskning på läget i just Sverige eftersom hur vårt land hanterat pandemin skiljer sig så mycket från övriga världen.

3.5. Begränsat urval och färgat intervjuresultat

Intervjustudiens urval var mycket begränsat och därför kan man inte räkna med att detta resultat är allmängiltigt, utan ska snarare läsas som en inblick i några få individers personliga upplevelser under coronapandemin. Eftersom uppgifter som kommit upp under intervjuerna också går att finna i den vetenskapliga litteraturen

så verkar dessa uppgifter ändå stämma överens med forskningsläget. Studier om hur coronapandemin påverkat människor kommer fortsätta att strömma in och det återstår att se hur fältet utvecklar sig allt eftersom tiden går. Eftersom jag inte utfört intervjuer både innan och under pandemin så är det bukarnas egna tankar om sina respektive beteendeförändringar som tas upp här. Även om det inte går att kvantifiera dessa svar så säger de ändå troligen någonting om hur de själva ser på utemiljön, oavsett om förändringen i beteende är riktigt så stor, eller liten, som de angett. Denna studie ska ses som en ögonblicksbild ur detta händelseförlopp.

För att riktigt gå på djupet kring frågeställningen hade intervjuerna behövt vara längre och fler. När jag formulerade intervjufrågorna hade jag tidsåtgången i åtanke, jag ville hålla intervjuerna så korta som möjligt, men i ett mer omfattande arbete hade det varit bättre med längre och mer djupgående intervjuer. På så sätt hade jag fått en mer omfattande förståelse av de intervjuades tankar och rörelsemönster under coronapandemin och på så sätt komma närmare att svara på mina frågeställningar. Den typen av intervjuer rymdes inte inom detta arbetes begränsade tidsram.

En annan svårighet kring hur intervjuerna utfördes handlar om själva pandemin, på grund av just coronarestriktionerna, eftersom jag utförde mina intervjuer på plats i Rörsjöparken och valde ut de jag intervjuade utefter att de befann sig i parken så kan det vara så att flera av de tillfrågade kände sig osäkra att prata med en främling av oro att smittas av covid-19. Således är urvalet färgat av de som inte kände oro inför smitta vid intervjutillfället och de som helt och hållet stannar hemma under pandemin hade inte ens chans att bli tillfrågade. Ett alternativt tillvägagångssätt hade varit att kontakta människor som bor inom en viss radie av Rörsjöparken för att ge även denna grupp en röst.

3.6. Arbetets olika teman

De olika teman i resultatdelen som tillslut utkristalliserade sig var de olika aspekter på ämnet som dök upp både i litteraturen och under intervjuerna i Rörsjöparken. De stora övergripande teman som jag behandlat, jämlikhet och hälsa, ligger mig personligen varmt om hjärtat och min nyfikenhet har ofta varit min guide när jag sökt efter relevant litteratur, därför är ändå detta arbete präglad av mig som person. Med det sagt så har jag behandlat alla mina källor metodiskt och förhållit mig kritiskt för att inte förvränga resultatet. Det innebär dock att det finns många andra perspektiv och viktiga aspekter av ämnet att undersöka vidare, som inte hunnits med inom ramen för detta arbete.

3.7. Framtida forskning

Framtida forskning på området jag skulle vara intresserad av att se är ifall coronapandemins påverkan på samhället består - vad har hänt om 5 eller 10 år? Hur har utvecklingen fortsatt? Den ökade medvetenhet som Cheng et al. (2021) visade på – har den medvetenheten bestått och vad har det för effekter på samhället? Har liknande studier gjorts i Sverige och fann man liknande resultat?

Efter den stora översvämningen i Malmö 2014 gjorde staden upp en plan för hur den skulle hantera dagvatten i framtiden och man började förbereda staden på ett så kallat 100-årsregn (Tekniska nämnden 2017). Exempelvis så är Dagvattenparken i Hyllie är ett resultat av denna planering (Malmö stad 2021b). Kommer vi se liknande planer och förberedelser inom stadsplanering inför nya pandemier? Under mitt arbete hade jag ambitionen att svara på vilka lärdomar vi kan ta med oss från coronapandemin – det var dessvärre svårt att svara på och det är något som framtida forskning får reda ut när pandemin är över och det lättare går att se vilka effekter som gjort bestående avtryck i samhället.

3.8. Avslutande kommentar

Under en pandemi när vardagen vänds upp och ned för de flesta människor världen över har gröna miljöer visat sig vara extra viktiga. Detta arbete har visat på de goda hälsofrämjande effekter som grönområden har på stadsmänniskan och hur dessa effekter fungerat som en buffert mot sämre mående under coronapandemin. I vissa fall så har människor på grund av samhällets nedstängning även börjat uppskatta den gröna stadsmiljön mer och under intervjuerna har jag haft privilegiet att höra brukare själva reflektera över sina beteendeförändringar.

Jag själv är trött på detta liv av distansstudier och social distans och jag kan bara instämma i intervjusvaren och forskningen; att få spendera mycket tid i min stadsdelspark och träffa människorna där har definitivt stabiliserat mitt mående under arbetet med denna kandidatuppsats!

Referenser

- Bodman, E. (1960) *Från det fula Malmö till det vackra Malmö*, Malmö: Malmös förskönings- och planteringsförening.
- Cheng, Y., Zhang, J., Wei, W. & Zhao, B. (2021) Effects of urban parks on residents' expressed happiness before and during the COVID-19 pandemic, **Landscape and Urban Planning**, 212 <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2021.104118>
- Derks J., Giessen L. & Winkel G. (2020) COVID-19-induced visitor boom reveals the importance of forests as critical infrastructure. **Forest policy and Economics**. 118, <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2020.102253>
- Folkhälsomyndigheten (2020) **Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.**, Socialstyrelsen. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/h/hslf-fs-202012/> [2021.04.08]
- Folkhälsomyndigheten (2021a) *Tillsammans kan vi bromsa smittan! Det är allas ansvar att hindra spridningen av covid-19*. [Affisch] Artikelnummer: 21027 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/3bcdcba1000e4aaabcf7f0ed25da80b8/allmanna-rad-covid-19-affisch-allmanhet.pdf> [2021.05.06]
- Folkhälsomyndigheten (2021b) **Friluftsliv** <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/friluftsliv/> [2021.05.19]
- Frans, E. (2021) *Alla tvättar händerna. Min berättelse från året då alla skylldes på varandra*. Stockholm: Volante
- Gehl, J. (2011) *Life between buildings. Using public space*. Washington: Island Press
- Gillberg, J (2021) Malmös första statykvinnor hamnar i Rörsjöparken, **Sydsvenskan**, 26 mars. <https://www.sydsvenskan.se/2021-03-26/malmos-forsta-statykvinnor-hamnar-i-rorsjoparken> [2021.04.08]
- Grahn, P. (2005) Om trädgårdsterapi och terapeutiska trädgårdar. I: Johansson, M. & Küller, M. (red.) *Svensk miljöpsykologi*. Lund: Studentlitteratur. 245–262.
- Herman, K. & Drozda, Ł. (2021). Green Infrastructure in the Time of Social Distancing: Urban Policy and the Tactical Pandemic Urbanism. **Sustainability** 2021, 13, 1632. <https://doi.org/10.3390/su13041632>

- Harting, T (2005) Teorier om restaurativa miljöer. I: Johansson, M. & Küller, M. (red.) *Svensk miljöpsykologi*. Lund: Studentlitteratur. 263–281.
- Kaczynski, A., Besenyi, G.M., Stanis, S.A.W., Javad Koohsari, M., Oestman, K.B., Bergstrom, R., Potwarka, L.R. & Reis, R.S. (2014). Are park proximity and park features related to park use and park-based physical activity among adults? Variations by multiple socio-demographic characteristics. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity* 11,146 <https://doi.org/10.1186/s12966-014-0146-4>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Upplaga 3:1, Lund: Studentlitteratur
- Lindgren, AM. & Lindgren Åsbrink, M. (2007) *Systrar, kamrater!* Bokförlaget Idé & Tendens, Arbetarrörelsens Tankesmedja. <https://e-arkiv.arbark.se/bibliotek/tankesmedjor/tiden/systrar-kamrater-mindre.pdf> [2021.04.29]
- The Local (2020) **Coronavirus Bavaria and Saarland to close all schools**, 13 mars. <https://www.thelocal.de/20200313/coronavirus-bavaria-and-saarland-to-close-all-schools/> [2021.05.04]
- Löhmus, M., Stenfors, C.U.D., Lind, T., Lauber, A. & Georgelis, A. (2021) Mental Health, Greenness, and Nature Related Behaviors in the Adult Population of Stockholm County during COVID-19-Related Restrictions. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2021, 18, 3303. <https://doi.org/10.3390/ijerph18063303>
- Lundström, I-M. (2018). *Samutnyttjande av offentlig parkmiljö som barns utemiljö i förskolan – En fallstudie med barnperspektiv*. Sveriges Landsbruksuniversitet. Landskapsarkitekturprogrammet. https://stud.epsilon.slu.se/7663/1/becker_m_150223.pdf
- Länsstyrelsen (2021) **Omvärldsbevakning: Samhällskonsekvenser av covid-19-pandemin med fokus på social hållbarhet i Stockholms län**, Enheten för social utveckling. <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.6395bf21784b0add957f95/1616665559825/Omvärldsbevakning%20pandemins%20konsekvenser%20social%20hållbarhet%20Stockholm%20mars%202021.pdf> [2021.05.20]
- Malmö stad (2021a), Stadskontoret, **Statistikunderlag för Malmö**. <https://malmo.se/Fakta-och-statistik/Statistik-for-Malmos-omraden.html> [2021.05.03]
- Malmö stad (2021b) **Dagvattenparken** <https://malmo.se/Stadsutveckling/Stadsutvecklingsomraden/Hyllie/Dagvattenparken.html>
- Regeringskansliet (2017) **Hållbara städer och samhällen** <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/hallbara-stader-och-samhallen/> [2021-05-20]
- Regeringskansliet (2020a) **Förbud mot allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar med fler än 50 deltagare**. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/forbud-mot-allmanna->

- [sammankomster-eller-offentliga-tillställningar-med-fler-an-50-deltagare/](#)
[2021.04.08]
- Regeringskansliet (2020b) **Max åtta personer vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.**
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/11/max-atta-personer-vid-allmanna-sammankomster-och-offentliga-tillställningar/> [2021.04.08]
- SFS 2021:4. *Om särskilda begränsningar för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19.* Stockholm: Socialdepartementet
- Sorte, G J. (2005) *Parken för Homo Urbanis - stadsmänniskan.* I: Johansson, M. & Küller, M. (red.) *Svensk miljöpsykologi.* Lund: Studentlitteratur. 227–244.
- Svenskt Friluftsliv (2021) **Svenskt Friluftslivs friluftsbarmeter visar att 38 av de tillfrågade ägnat sig mer åt friluftsliv under pandemin**
<https://svensktfriluftsliv.se/nyheter/svenskt-friluftslivs-friluftsbarmeter-visar-att-38-av-de-tillfragade-agnat-sig-mer-at-friluftsliv-under-pandemin/>
[2021.05.10]
- SVT Nyheter (2020), **Regeringen stoppar stora möten**, 11 mars.
<https://www.svt.se/nyheter/snabbkollen/regeringen-stoppar-stora-moten>
[2021.04.08]
- SVT Nyheter (2021) **Uppsving för friluftorganisationer under pandemin**, 10 maj.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtland/uppsving-for-friluftorganisationer-under-pandemin> [2021.05.10]
- Tekniska nämnden (2017) **Skyfallsplan för Malmö.** Malmö: Malmö stad.
<https://malmo.se/Stadsutveckling/Tema/Klimat-och-miljo/Klimatanpassning/Skyfallsanpassning.html> [2021.05.19]
- Thomasson, T. (2020) Rörslöparken ska bli finpark på riktigt, **Sydsvenskan**, 6 december.
<https://www.sydsvenskan.se/2020-12-06/rorsloparken-ska-bli-finpark-pa-riktigt> [2021.04.28]
- Uppsala universitet (2020). **Pandemiforskare Björn Olsen: "Vår störta fiende är glömska"**, 4 juni.
<https://www.uu.se/nyheter/artikel/?id=14780&typ=artikel> [2021.05.23]
- World Health Organisation (2020), <https://www.who.int/news/item/27-04-2020-who-timeline---covid-19> [2021.04.08]
- Xie, J., Luo, S., Furuya, K. & Sun, D. (2020). Urban parks as green buffers during the COVID-19 pandemic. **Sustainability** (Switzerland), 12.
<https://doi.org/10.3390/SU12176751>

Tack

Först och främst, tack alla fina människor i Rörsjöparken som tog er tid att besvara mina frågor. Detta arbete hade inte varit möjligt utan er, det var ett privilegie att fått ta del av era kloka tankar och resonemang. Tusen tack!

Stort tack till min handledare i detta arbete, Anders. Tack för att du lugnat mig, litat på min förmåga och gett mig värdefull feedback när jag behövt stöd. Du är en klippa!

Tack Erik, min kursare och motläsare, för evig entusiasm inför mitt ämne, pepp och stöttande kommentarer.